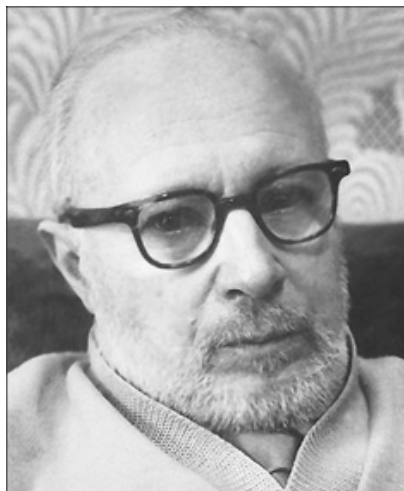

ОГЛОБЛИН Олександр Петрович (24. 11(06. 12). 1899, Київ — 16. 02. 1992, м. Лудлов, похов. у м. Спрінгфілд, шт. Массачусетс, США) — історик, громадський діяч. Виховувався у родині вітчима, з рідним батьком Михайлом Миколайовичем Мезьком познайомився у 12-річ. віці. На формування інтересу О. до історії України вплинули розповіді бабусі по материн. лінії, яка походила із давнього козац.-шляхет. роду. 1917 закін. у Києві 3-ю гімназію (із золотою медаллю), де викладали В. Ляскоронський, С. Голубєв, 1919 — скорочений курс Київ. університету (був учасником семінару М. Довнара-Запольського, слухав лекції О. Гілярова, Ю. Кулаковського та ін.). Відтоді викладав у київ. г-зіях; від 1920 — у Київ. робітн.-селян. університеті; від 1921 — у Київ. ІНО: доцент кафедри історії України, водночас 1921–23 — декан осн. курсу (підготов. відділ.), 1929–30 — декан факультету проф. освіти, 1921–26 — зав. істор. кабінету ім. О. Лазаревського, 1923–27 — зав. істор. семінару вищого типу при ІНО (серед учнів — К. Антипович, Д. Бованенко, С. Підгайний); за сумісництвом 1921–22 — професор кафедри екон. побуту України Київ. археол. інституту; 1927–30 — професор кафедри історії нар. господарства України Київ. інституту нар. господарства. 1926 після прилюдного захисту в Одес. університеті дис. «Передкапіталістична фабрика в Україні» одержав наук. ступ. д-ра історії укр. культури, 1941 у Москві — ступ. д-ра істор. н. (без захисту дис.). Від 1926 співпрацював у ВУАН: нештат. н. с., згодом — старший науковий співробітник, від 1932 — голова Комісії для виучування соц.-екон. історії України 18–19 ст. Від грудня 1930 до березня 1931 знаходився під слідством, кілька місяців — в ув'язненні. У травні 1931 під час триден. «дискусії» про власні наук. праці О. був змушений визнати

прорахунки, його звинувачено у «протаскуванні буржуазного націоналізму», звільнено з університету і позбавлено можливості викладати. Відтоді — заступник директора з наук. частини Всеукр. істор. музею; від 1932 — директор Всеукр. центр. архіву стародав. актів (обидва — Київ). У лютому 1934 з ідеол. міркувань звільнений з усіх посад. У тому ж році певний час (до закриття) працював ст. н. с. Істор.-археогр. інституту ВУАН; від 1935 — в Інституті історії матеріал. культури АН УРСР (1937 звільнений за звинуваченням у саботажі); 1937–41 — завідувач відділу капіталізму Інституту історії АН УРСР; водночас 1937–41 — дійс. чл., завідувач відділу методики історії Укр. НДІ педагогіки (усі — Київ); 1938–41 — професор кафедри історії України Київ. університету; 1938–40 — проф. однойм. каф. Одес. університету. Організатор і наук. кер. експедицій ВУАН і Всеукр. істор. музею для дослідж. розвитку промисловості Правобереж. Полісся у 16–19 ст. (1932–36), наук. консультант археол. експедицій Інституту історії матеріал. культури АН УРСР (1936–37). Дійсний член багатьох наук. т-в, зокрема Істор.-етногр. товариства при Київ. університеті, Істор. товариства Нестора-літописця при ВУАН, Одес. наук. товариства при ВУАН, Одес. н.-д. каф. історії України, Харків. н.-д. каф. історії укр. культури. Під час 2-ї світової війни після відступу рад. військ із Києва свідомо залишився в місті. Від 21 вересня до 25 жовтня 1941 за завданням ОУН(м) був головою міської управи Києва. 1942 — директор Музею-архіву переходової доби, голова Комісії для розгляду питань про укр. емблеми; 1943 — голова істор.-філол. секції Київ. будинку вчених. У вересні 1943 на запрошення Укр. центр. комітету переїхав до Львова, де взяв участь у діяльності Спілки укр. наук. робітників під проводом І. Крип'якевича. 1944 переїхав із родиною до Праги, де ще 1942 був обраний дійс. чл. Укр. істор.-філол. товариства, а 1949 — заступник його голови. Від квітня 1945 мешкав у Німеччині, від 1951 — у США. Від 1944 — проф. УВУ в Празі, 1946–50 — у Мюнхені, водночас 1949–50 — чл. Сенату і продекан філос. ф-ту; 1946–51 — проф. історії Богослов. пед. академії УАПЦ; 1946–49 — директор НДІ укр. мартирології (обидва — Мюнхен); від 1947 — директор Археогр. інституту УВАН у Німеччині, кер. відділу генеалогії Укр. НДІ родознавства та знаменознавства; 1945–49 — дійс. чл. Укр. чорномор. інституту в Німеччині. 1946 обраний дійс. чл. і заступник голови Церк.-археогр. комісії при Апостол. візитатурі в Мюнхені, а також чл. УВАН у м. Авґсбург (від 1948 — дійс. чл.), 1947 — дійс. чл. НТШ. 1951–91 — дійс. чл. та голова Істор. секції УВАН у США, голова іспитової комісії Філол. факультету УВУ у США; від 1953 — голова Чорномор. комісії УВАН у США; 1957–62 — директор

Філософ. відділу Делегатури УВУ у США; від 1958 — проф. Укр. тех. інституту в Нью-Йорку. Від 1948 — ред. і співред. істор. відділу ЕУ, написав понад 500 енциклопед. гасел і статей для її україно- і англомов. видань. Голова засн. у США Укр. генеалог. і геральд. товариства (від 1963), наук. ради Сх.-європ. дослідного інституту ім. В. Липинського (1964), заст. дир. Істор.-філос. секції НТШ (1964). Президент УВАН у США (1970–79), від 1987 — почес. Президент УВАН. Співзасн. і голова (1965–80), почес. голова (від 1980) Укр. істор. товариства; почес. д-р юрид. н. УВУ (1965); проф.-гість історії України (1968–70), дорадник з написання дис. (1970–73) у Гарвард. університеті, почес. чл. Укр. наук. інституту при ньому (від 1973). Почес. чл. НТШ в Європі (від 1974), а також усіх крайових НТШ (від 1988). Автор понад 700 публікацій з історії України, історії економіки, історіографії, джерелознавства, генеалогії та ін. (монографії, статті, довідки, рецензії).

Основні праці

Очерки истории украинской фабрики. К., 1925. Т. 1–2; Х., К., 1931. Т. 3 (перевид. – A History of Ukrainian industry. Munchen, 1971); Ескізи з історії повстання Петра Іваненка (Петрика). К., 1929; Нариси з історії капіталізму на Україні. Вип. 1. К.; Х., 1931; Історія України. Короткий курс. К., 1941 (співавт.); Московська теорія III Риму в XVI–XVII ст. Мюнхен, 1951; Українсько-московська угода 1654. Нью-Йорк; Торонто, 1954 (укр. і англ. мовами); Думки про Хмельниччину. Нью-Йорк, 1957; К., 2019; Ukrainian Historiography 1917–1956 // The Annals of the Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U. S. 1957. Vol. 1–2 (українською мовою – К., 2003); Люди Старої України. Мюнхен, 1959; Гетьман Іван Мазепа та його доба. Нью-Йорк; Париж; Торонто, 1960; Нью-Йорк; К.; Л.; Париж; Торонто, 2001; Думки про сучасну українську советську історіографію. Нью-Йорк, 1963; Опанас Лобисевич, 1732–1805. Мюнхен; Нью-Йорк, 1966;

Предки Миколи Гоголя. Мюнхен; Нью-Йорк, 1968; Проблема схеми історії України XIX–XX ст. Мюнхен; Нью-Йорк, 1973; Берлінська місія Капніста 1791 року // УІ. 1974. № 1–3.

Рекомендована література

1. Винар Л. Наукова творчість проф. д-ра Олександра Оглоблина // УІ. 1970. № 1–3;
2. Збірник на пошану проф. д-ра О. Оглоблина. Нью-Йорк, 1977;
3. Субтельний О. Олександр Петрович Оглоблин // Сучасність. 1979. Ч. 12;
4. Винар Л. Олександр Петрович Оглоблин (1899–1992): Біогр. студія. Нью-Йорк; Торонто; К., 1994;
5. Верба І. О. П. Оглоблин: штрихи до портрета // КС. 1994. № 6;
6. Його ж. О. П. Оглоблин // УІЖ. 1995. № 5, 6;
7. Оглоблин О. Мій творчий шлях українського історика // Студії з історії України: Ст. і джерел. мат. Нью-Йорк; К.; Торонто, 1995;
8. Верба І. Олександр Оглоблин: життя і праця в Україні. До 100-ліття з дня народження. К., 1999;
9. Олександр Мезько-Оглоблин: дослідження та матеріали (до 100-ліття народження історика). Сер. «Оглоблініана». Т. 1. Нью-Йорк; Острог; К.; Торонто, 2000;
10. Атаманенко А. Процес розвитку української історичної науки у насвітленні Олександра Оглоблина // УІ. 2001. № 4;
11. Винар Л., Атаманенко А. Видатний дослідник Мазепинської доби // Оглоблин О. Гетьман Іван Мазепа та його доба. Нью-Йорк; К.; Л.; Париж; Торонто, 2001;
12. Лобко Н. В. Внесок Олександра Оглоблина у розвиток української генеалогії // УІ. 2010–11. № 1–4.

[А. Є. Атаманенко](#)

Бібліографічний опис:

Оглоблин Олександр Петрович / А. Є. Атаманенко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-74885>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).